

כל הרוחות נשמו בגידה

מיידיש: רחל שליטא

רייזל זיכלינסקי נולדה ב־1910 בגמבין שבפולין, עיירה קטנה הנמצאת כ־70 ק"מ צפונית ללודז'. למדה בבית ספר פולני ואחר כך אצל מורים פרטיים. את השירים הראשונים ביידיש פרסמה כבר בגיל 18 ב"פאלקסצייטונג" הוורשאי, שעורכו הספרותי היה מלך רביטש. בעידודו הוציאה ב־1936 את ספר שיריה "לידער" – שירים, הראשון בשבעת ספרי השירה שפרסמה. בימים הראשונים של המלחמה הצליחה לברוח לרוסיה עם חברים, ביניהם מי שיהיה לבעלה, הפסיכיאטר יצחק קנטר. יחד עברו את המלחמה וברוסיה נולד בנם. לאחר תום המלחמה הם שבו לפולין לזמן קצר, שם הוציאה ספר שכולו שירי קינה על מות משפחתה בשואה. הם השתקעו בניו יורק, ושם חייתה עד מותה בשנת 2000.

אלוהים הסתיר את פניו

כָּל הַדְּרָכִים הוֹבִּילוּ לַמָּוֶת,

כָּל הַדְּרָכִים.

כָּל הָרוּחוֹת נִשְׁמָו בְּגִידָה,

כָּל הָרוּחוֹת.

עַל מַפְתָּנֵי כָּל הַבָּתִּים נִבְחוּ כְּלָבִים עוֹיָנִים,

עַל כָּל הַמַּפְתָּנִים.

כָּל הַמִּים בְּנֶהְרֹת לָעָגוּ לָנוּ,

כָּל הַמִּים.

כָּל הַלֵּילוֹת הִתְפַּטְּמוּ מְאִמָּתָנוּ,

כָּל הַלֵּילוֹת.

וְהַשָּׁמַיִם הָיוּ עֵירָמִים וְרִיקִים,

כָּל הַשָּׁמַיִם.

וְאֱלֹהִים הִסְתִּיר אֶת פָּנָיו.

העיניים היהודיות שלי

האם פתחתי אז את החלון
לשמש האביב?
השמים,
העננים –
האם שטו אז בתוך עיני?

האם הבאתי עציץ הביתה
וחכיתי
שיפתחו הפרחים?
הרי אותי קברו בעודי בחיים!

במו ידי חפרתי את קברי,
האדמה היתה קשה
ויקפואה.
את הקבר הזה הייתי מכרחה
לחפור בעצמי בידים חשופות.
אך ראשי הזדקק מתוך הקבר,
כצמח מקלל שאינו יכול למות.

עיני היהודיות
שותרות את כל הצבעים.
עיני היהודיות,
פקוחות לרוחה,
מביטות החוצה מתוך הקברים
ומסרבות למות.

דלי מים

"רִיזֵל, הִבִּיאי דְּלִי מַיִם" –
אוֹמֶרֶת אִמָּא,
וְאֲנִי שׁוֹמַעַת בְּקוֹלָהּ.
כָּבֵר שָׁנִים אֲנִי נוֹשֵׂאת אֶת הַמַּיִם –
אִמָּא הִפְכָּה לְעֶשֶׂן.
הַבָּאָר נִזְוָקָה מְזֻמָּן.
הַזְמָנִים מְשִׁתָּנִּים:
עֲכָשׁוּ חֶרֶף,
רוּחוֹת תּוֹלְשׁוֹת אֶת אֵיבָרֵי,
אֲנִי נֶאֱחָזֶת בְּדִלֵי הַמַּיִם.

סיפורי הוא סיפורך

סְפוּרִי הוּא סְפוּרְךָ,
שָׁכֵן בְּמוֹשָׁב מוֹלֵי בְּסֹאבּוּי.
מֶה שָׁאַתָּה חוֹשֵׁב
מְזֻמָּן שְׂכַחְתִּי.
מֶה שְׁעוֹמֵד לְקֵרוֹת לָךְ –
מְזֻמָּן קָרָה לִי.
לְמָה שְׁעוֹדֶךָ מְקַנָּה לוֹ
אֲנִי מַחֲיֶכֶת
בְּשִׁפְתַּיִם חֲשׂוֹקוֹת.
גּוֹרְלִי מִשְׁרֻטֵּט
עוֹרְקִים כְּחָלִים בִּידֶיךָ,
אֶת שְׁלֶךְ – תּוֹכֵל לְקַרֵּא
בְּקִמְטִים הָעֵמָקִים בְּפָנֵי.